

pomoc w kształtowaniu właściwych postaw warto uznać za nadrzędny cel podejmowanych wysiłków formacyjnych.

Konferencja bez wątpienia przyczyniła się do poszerzenia wiedzy na temat współczesnej rodziny oraz jej różnych zagrożeń. Należy zauważyć, że zagrożenia rodziny są zagrożeniami dla całej społeczności, gdyż rodzina jest podstawową i pierwotną komórką społeczną. Zachwianie instytucjonalności rodziny może być katastrofalne w skutkach. Jednak nikt nie może czuć się w tej sytuacji zupełnie bezradny. Każda rodzina powinna podjąć duchową walkę i pracując nad sobą, dążyć do świętości własnej, jak również innych rodzin. Każdą bowiem reformę świata należy zaczynać od własnego życia. Konferencja umocniła uczestników w przekonaniu, że każdy chrześcijanin powinien w swoim życiu połączyć modlitwę z konkretnym działaniem na rzecz małżeństwa i rodziny.

Urszula Dudziak, Grzegorz Orłowski
Katedra Psychofizjologii Małżeństwa i Rodziny KUL

SPRAWOZDANIE
Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
„FAMIGLIA, CHIESA E VITA
BUONA NELL'EUROPA DELLA MODERNITÀ”
[„RODZINA, KOŚCIÓŁ I DOBRE ŻYCIE
WE WSPÓŁCZESNEJ EUROPIE”]
AGRIGENTO, 28 MAJA 2011 ROKU

W dniu 28 maja 2011 roku w Agrigento we Włoszech odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Famiglia, Chiesa e vita buona nell'Europa della modernità” („Rodzina, Kościół i dobre życie we współczesnej Europie”), zorganizowana przez Wydział Teologii Uniwersytetu w Palermo. Konferencję rozpoczął arcybiskup archidiecezji Agrigento Francesco Montenegro. W swoim słowie Ksiądz arcybiskup zwrócił uwagę na konieczność takiego zorganizowania działalności duszpasterstwa rodzin, we wszelkich aspektach, aby skierowane ono było dla dobra ludzi i pomagało rodzinom w byciu „domowym Kościołem”. Duszpasterska działalność Kościoła ma pomagać żyć wiarą i Ewangelią, która jest wciąż nowa i wciąż aktualna. Duszpasterstwo ma pomagać w chrześcijańskim świadectwie oraz w odkrywaniu sensu i piękna życia zgodnego z Ewangelią, ma pomagać odkrywać i chronić godności każdej istoty ludzkiej, stać na straży praw człowieka, w sposób szczególny prawa do życia.

Ksiądz Arcybiskup w swoim wystąpieniu wskazał również na relację i zależność między Kościołem i rodziną. Zaznaczył, że czym innym jest „iść do Kościoła”, a czym innym „być Kościołem”, zaś rodzina chrześcijańska jest przecież małym

Kościółem i ten Kościół ma urzeczywistniać się między innymi przez posługę ministerialną, taką jak głoszenie Słowa, wychowanie czy wspólne uczestnictwo w Eucharystii. Rodzina staje się „domowym Kościołem” właśnie dzięki temu, że głosi Ewangelię i dzieli się nią. Jest miejscem łączącym Kościół i społeczeństwo oraz miejscem wzajemnego obdarowania w relacji mąż–żona, rodzice–dzieci, rodzina–Kościół, rodzina–społeczeństwo. Arcybiskup Montenegro podkreślił, że rodzina dziś, tak jak kiedyś Mojżesz, ma być tą wspólnotą, która będzie podtrzymywać Kościół i jego życie oraz życie społeczeństwa.

Pierwszą sesję Konferencji rozpoczął ks. prof. Enzo Cuffaro, a jego referat pt. „Famiglia: fondamenti biblici e orientamenti per una pastorale della famiglia” („Rodzina: podstawy biblijne i ukierunkowania dla duszpasterstwa rodzin”) ukazywał powołanie człowieka do życia w małżeństwie i rodzinie. W swoim wystąpieniu podkreślił, że w Biblii możemy odnaleźć trzy linie ukazania rzeczywistości rodziny: linia opisu czy opowiadania, linia prawna i linia teologiczna. Biblia nie daje żadnego modelu rodziny, natomiast „opowiada” historię rodzin, relacje oraz dynamizm życia i relacji rodzinnych. Pierwsze przymierze rodzi się w historii rodziny Abrahama. Linia prawna o rodzinie daje wskazania i obyczaje, na których społeczeństwo Izraela budowało życie rodziny. Linia teologiczna natomiast opisuje model małżeństwa, które w rzeczywistości nie istniało. Począwszy od opisów stworzenia, możemy odczytać prawdę o małżeństwie i rodzinie. Oba opisy ukazują w różny sposób dojrzewanie świadomości powołania do życia w małżeństwie poprzez odkrywanie różnic oraz potrzeby spotkania i relacji z „ty” drugiej osoby równej w naturze, lecz odmiennej płci.

Jako drugi wystąpił ks. Alessandro Rovello, a jego referat „Per un’etica della famiglia cristiana nel nostro tempo” („Etyka rodziny chrześcijańskiej naszych czasów”) był – jak sam zaznaczył – chrześcijańską refleksją dla chrześcijan. Swoje wystąpienie ks. Rovello rozpoczął od wyjaśnienia pojęć: etyka i chrześcijańska rodzina. Przyjęta przez relatora metoda to: widzieć, osądzić, działać. W sposób szczególny ocenił on w swoim referacie rzeczywistość rodziny włoskiej – analizując wyniki badań od strony socjologicznej, doszedł do zadań wychowawczych rodziców oraz wychowawców młodych pokoleń. Zwrócił też uwagę na konieczność osądu postępowania oraz moralności osób odpowiedzialnych za wychowanie i kształtowanie moralne młodych pokoleń zarówno na płaszczyźnie cywilnej, jak i kościelnej.

Kolejny w tej części referat wygłosił ks. prof. Vincenzo Lombino „La famiglia nella Chiesa dei primi secoli. Attualità della prassi patristica” („Rodzina chrześcijańska pierwszych wieków. Aktualność przesłania praktyki pastoralnej czasów patrystycznych”) z Instytutu Teologicznego San Gregorio Agrigentino – Wydział Teologii Sycylii. Na początku swojej prezentacji wskazał on na trudności wniesienia wartości chrześcijańskich w złożony świat zarówno hebrajski, jak i grecko-rzymski. Podobnie i dzisiaj wartości chrześcijańskie napotykały na problemy w relacjach ze współczesnym światem. Odnosząc się głównie do myśli św. Jana Chryzostoma, ks. Lombino wskazał na trzy aspekty życia małżeńskiego i rodzinnego. Pierwszy aspekt dotyczył seksualności życia małżeńskiego, drugi – życia duchowego małżonków, trzeci – etyki życia społecznego. Tu prelegent wskazał na relację pomiędzy tymi aspektami i na potrzebę przejścia od życia pełnego przyjemności do życia, w którym

zostanie dokonany wybór konkretnej pomocy najbardziej potrzebującym. Jest to życie odpowiedzialnego chrześcijanina.

Pierwsza sesja została zakończona świadectwem małżeństwa Anny Marii i Pierluigiego Nocera. Małżonkowie, rodzice dziewięciorga dzieci i sześciorga „już w niebie”, opowiedzieli o życiu, z początku z dala od Boga, bez zachowania czystości przedmałżeńskiej i doświadczeniem aborcji. W pewnym momencie życia odkryli obecność Boga w swoim życiu. Dzieliąc się trudnym doświadczeniem życia i odkrywania na nowo wiary i miłości Boga, chcą przekazać i dać swoim dzieciom wiarę w Jezusa Chrystusa i miłość do Niego. Wskazali na znaczenie wspólnego uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii oraz codziennej, wspólnej wieczornej modlitwy z dziećmi, także modlitwy brewiarzowej i codziennego różańca, z pytaniem do każdego: co dziś mówi mi Słowo Boże. Kończąc, Pierluigi powiedział: „Jeśli my, jako małżonkowie, nie żyjemy dziś sakramentem małżeństwa, to niszczymy w sobie obraz miłości Chrystusa do Kościoła”.

Drugą sesję rozpoczęło wystąpienie ks. dra Mirosława Brzezińskiego z Instytutu Nauk o Rodzinie KUL na temat: „La famiglia nella società dell’Europa continentale. Opportunità e sfide nella pastorale familiare in Polonia” („Rodzina w społeczeństwie Europy wschodniej. Korzyści i wyzwania duszpasterstwa rodzin w Polsce”). W swoim wystąpieniu autor uznał, że punktem zwrotnym przemian społeczno-kulturowych był rok 1989, w którym odbyły się pierwsze wolne wybory i jednocześnie nastąpiły zmiany ustroju. Jednym z ważniejszych elementów tych przemian było odzyskanie wolności, i to w wielu jej wymiarach. Jednak nieumiejętne jej wykorzystanie w wymiarze osobowym, jak i społecznym skutkowało „odejściem od Kościoła”, zmianą systemu wartości, częściowym odrzuceniem wartości religijnych, także wartości trwałego małżeństwa i rodziny zbudowanego na sakramencie małżeństwa. Jako najważniejsze wyzwania stojące przed społeczeństwem i duszpasterstwem rodzin są obecnie ochrona życia i wartości rodziny, stale zmniejszający się przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa, zwiększająca się liczba rozwodów i wolnych związków, a także – w wymiarze społecznym – polityka prorodzinna państwa, w tym polityka fiskalna i mieszkaniowa, polityka pracy czy problem emigracji. Elementy te negatywnie wpływają na trwałość i rozwój małżeństwa i rodziny.

Na uwagę zasługują możliwości, jakie ma dzisiejsze duszpasterstwo rodzin. Wśród nich ks. Brzeziński wskazał na te elementy, które nie tylko pozwalają wspierać rodziny, lecz także budować trwałe małżeństwa i rodziny oparte na sakramentalnym małżeństwie. Na pierwszy plan wysuwają się przygotowanie do małżeństwa i rodziny oraz przygotowanie przyszłych kapłanów do pracy w szeroko pojętym duszpasterstwie rodzin, z rodzinami i dla rodzin. Innymi elementami ważnymi w duszpasterstwie rodzin w Polsce są: ciągłe głoszenie prawdy o małżeństwie i rodzinie, nauczanie naturalnych metod planowania rodziny, ruchy i stowarzyszenia rodzin – rozwijające duchowość małżeńsko-rodzinną, wychowanie do wartości patriotycznych oraz formacja katolików świeckich zaangażowanych w życie polityczne i społeczne.

Jako drugi w tej sesji wystąpił ks. prof. Joseph Farrugia z Uniwersytetu w Gozo na Malcie (referat pt. „La famiglia nella società moderna maltese” – „Rodzina we współczesnym społeczeństwie Malty”). Prelegent wskazał na doświadczenie Kościoła na Malcie, gdzie rodzina stoi przed wyzwaniem zmian kulturowych. Wspomniał też

o odbywającym się właśnie (28 maja 2011 r.) na Malcie referendum w sprawie uznania rozwodów (sam głosował dzień przed wyjazdem, korzystając z takiej możliwości). Dziś wiemy, że społeczeństwo Malty w referendum przyjęło za możliwy rozwód małżeński. Ks. Farrugia podkreślił, że na Malcie rodzina jest wciąż uznawana za tradycyjny nośnik wartości, sama w sobie jest wartością, choć zachodzące zmiany kulturowo-społeczne wprowadzają ją w sektor „prywatny”, czyniąc z niej sprawę zainteresowanych osób, co prowadzi w konsekwencji do wolnych związków, związków osób tej samej płci czy rozwodów, czego potwierdzeniem jest referendum. Prelegent na zakończenie swego wystąpienia wskazał na konieczność wsparcia tradycyjnej rodziny – zarówno przez Kościół, jak i Państwo – dla dobra konkretnych ludzi, społeczeństwa i Kościoła.

Kolejne było wystąpienie ks. dra Jarosława Jęczenia z Instytutu Nauk o Rodzinie KUL. W referacie pt. „I mezzi di comunicazione come servizio alla famiglia in Europa” („Środki przekazu jako służba rodzinie w Europie”) wskazał on na zależność między człowiekiem a mediami. Człowiek, który tworzy media, jest z kolei formowany przez media. Jest to na tyle ważna zależność, że należy pamiętać o podstawowej wartości, jaką jest sam człowiek. Autor wskazał też na cztery wymiary mediów w życiu człowieka: wymiar egzystencjalny, wymiar antropologiczny, wymiar aksjologiczny i wymiar transcendentálny. Podkreślił również znaczenie mediów, szczególnie nowych mediów, w rozwoju człowieka, jak też w rozwoju rodziny i w promowaniu wartości, które mogą być „znakami nadziei” dla człowieka i rodziny w dzisiejszym społeczeństwie. Zdaniem ks. Jęczenia media o tyle będą służyć człowiekowi, o ile będą dobrze przez niego wykorzystane oraz gdy będą stały na straży ludzkiej godności, oraz wartości małżeństwa i rodziny.

Sesję tę zakończył referat ks. prof. Lillo Argento z Instytutu Teologicznego San Gregorio Agrigentino i przewodniczącego Trybunału Kościelnego Archidiecezji Agrigento pt. „Famiglie in difficoltà e pastorale ecclesiale nel Codice di Diritto Canonico” („Rodziny w trudnościach i duszpasterstwo w Kodeksie Prawa Kanonicznego”). W swoim wystąpieniu, które miało charakter pastoralny, wskazał on na konieczność otoczenia duszpasterską troską małżeństw, które „szukają prawdy” o ich małżeńskiej sytuacji. Nie chodzi tu tylko o stwierdzenie nieważności ich sakramentalnego związku, ale przede wszystkim o poznanie prawdy. Prawda bowiem pozwala im na rozwój małżeńskiej duchowości i pomaga w odnalezieniu się w rzeczywistości życia. Trzeba pamiętać, podkreślał ks. Argento, iż w centrum prawa stoi człowiek i jego zbawienie. Nie należy więc czynić kategoriycznych przeciwstawień typu: prawo – duszpasterstwo, prawo – moralność, prawo – duchowość, ale szukać prawdy i zbawienia człowieka.

Trzecią sesję konferencji rozpoczęło wystąpienie małżeństwa Letizi i Giovanniego Minuta – odpowiedzialnych za duszpasterstwo rodzin w archidiecezji Agrigento. W swoim wystąpieniu pt. „La famiglia nella società italiana. L'attuale pastorale familiare nella Chiesa di Agrigento” („Rodzina w społeczeństwie włoskim. Aktualne duszpasterstwo rodzin w Kościele w Agrigento”) podkreślili oni żywotność rzeczywistości małżeństwa i rodziny, której w każdym czasie i miejscu Kościół ma ofiarować swoją pomoc w „stawianiu się tym, kim jest” i dążyć wspólnie do zbawienia i świętości. Zwrócili uwagę, iż rządzący, także na płaszczyźnie regionalnej, często

tworzą prawo, które jest przeciwko człowiekowi, a więc także przeciwko rodzinie. Jednym z wyzwań kościoła lokalnego na Sycylii, które dotyczy rodziny, jest niewątpliwie „dramat” emigracji, wpływ „złych” norm życia, imigracja z krajów afrykańskich oraz niesprawiedliwy podział dóbr. Autorzy referatu podkreślili też konieczność kompleksowego a nie sektorowego działania w duszpasterstwie rodzin oraz współpracy z wszystkimi, którym zależy na dobru człowieka, rodziny, społeczeństwa i Kościoła.

Tę część, jak i całą konferencję zakończyło wystąpienie ks. prof. Giuseppe Alcamo (referat pt. „La famiglia e la Chiesa nell’attuale sfida educativa” – „Rodzina i Kościół wobec aktualnego wyzwania wychowawczego”) z Wydziału Teologicznego Sycylii i jednocześnie odpowiedzialnego za Katechezę z ramienia Konferencji Episkopatu Sycylii. Ksiądz Profesor podkreślił znaczenie odpowiedniego wychowania oraz uwrażliwienie na wartość człowieka i prawdy o człowieku w procesie wychowawczym. Jak stwierdził, nie trzeba szukać odpowiedzi na pytanie, dlaczego, ale należy poszukiwać sposobów, jak wychowywać. Młodzież, zdaniem ks. Alcamo, oczekuje pomocy. Nie chce być zostawiona sama sobie w poszukiwaniu odpowiedzi na najważniejsze pytania dotyczące życia, w procesie dojrzewania i wychowania. Wychowanie nie może być czymś improwizowanym, ale ma być procesem i działaniem przygotowanym, stałym i ciągłym. W tym procesie nie powinno zabraknąć zarówno wolności, jak i dyscypliny, cierpienia oraz solidarności z innymi, bardziej potrzebującymi. Należy wskazać też na wychowawczą rolę rodziny i jej zadania w przekazywaniu wartości i w głoszeniu Ewangelii.

Warto podkreślić znaczenie konferencji – przede wszystkim jako miejsca wymiany doświadczeń i ukazania ogólnej sytuacji duszpasterstwa rodzin w różnych częściach Europy. Okazuje się bowiem, że pomimo odległości, innych kultur w różnych społeczeństwach zachodzą podobne zmiany, tyle że w różnym czasie i z różną intensywnością. Wskazane jest, by skorzystać z doświadczeń innych i podzielić się własnymi, by w rezultacie pomóc sobie nawzajem i – na ile to możliwe – przygotować strategię działania na przyszłość, mając na uwadze potrzebę zabezpieczenia człowieka, małżeństwa i rodziny przed niebezpieczeństwami i w ten sposób pomóc realizować i wypełnić jej powołanie i misję w Kościele i w świecie, misję bycia wspólnotą życia i miłości.

Ks. Mirosław Brzeziński
Katedra Opieki Społecznej Paliatywnej i Hospicyjnej KUL